שלח

א. בפירוש רש"י בפרשתנו בנוגע ל־מרגלים, מצינו סתירות בנוגע למצבם בעת שילוחם: בתחלת הפרשה, עה"פ „כולם אנשים", מפרש רש"י „ואותה שעה כשרים היו". אבל בהמשכה, עה"פ[2] „ו־יקרא משה להושע בן נון יהושע" פירש „התפלל עליו י"ה יושיעך מעצת מרג־לים", דמזה משמע, שכבר אז הרגיש משה רשעתם של המרגלים[3], וכן מפורש בפרש"י אח"כ עה"פ[4] „וילכו ויבואו אל משה" — „מה ביאתן בעצה רעה אף הלך־כתן־בעצה רעה".

והנה ביישוב הסתירה מפרש"י עה"פ „וילכו ויבואו", כבר ביארו המפרשים[5], שזהו דיוקו של רש"י לפני זה „ואותה שעה כשרים היו", דרק בשעה שנבחרו ונתמנו „כשרים היו" — „לאפוקי לאחר אותה שעה"[6], משהחזיקו בדרך[7] („וילכו"), נהפכו ונעשו רשעים.

אבל אין זה מיישב מ"ש רש"י שמשה התפלל על תלמידו יהושע „י"ה יושיעך מעצת מרגלים", שהרי זה הי' ב„אותה שעה" שנבחרו, לפני התחלת הליכתם בדרך[8]?

יש מפרשים[9] ש„מיד אחר שהוברר" כבר לא היו כשרים, וביארו[10] ד„בתחלה כשהוברר כשרים היו וצוה להם משה שליחות על פי ה' לראות את הארץ כיצד היתה נוחה ליכבש ונצנץ בהם יצר הרע וחזרו למשה למסור להם סימנים בארץ אם[11] טובה ואם רעה ואת העם החזק הוא הרפה והכרכים אם מבצרים והרגיש משה שכוונתם לרעה דמה להם לחקור יותר ממה שנצטוו . . ולכך כתב . . ויקרא משה יהושע, כשהרגיש בהם יצרם הרע התפלל על יהושע".

אבל פירוש זה צ"ע:

א) קשה ביותר לומר שכוונת רש"י

---

1) יג, ג.

2) יג, טז.

3) אבל ל' רש"י בתחילת הפרשה (יג, ב) „ורשעים הללו" קאי בפשטות על סופם, כשחזרו ומרדו בה'.

4) יג, כו.

5) חזקוני, רא"ם, גו"א (יג, ב). רע"ב (עה"ת) לקמן פסוק כו. מפרשים שנסמנו בהערה 7. ועוד.
בפענח רזא פי' ד„משה טעה בהם והי' סבור כי כשרים היו". אבל מפשטות ל' רש"י משמע ש„היו כשרים" בפועל.

6) ל' הרא"ם.

7) דבק טוב (בהגהה) ומשכיל לדוד ריש פרש־תנו. רע"ב, חי' ופי' מהרי"ק על פרש"י, באר מים חיים (לאחי המהר"ל) — לקמן פסוק כו. חדא"ג מהרש"א סוטה (לה, א).

8) בשפ"ח כאן „שכבר א"ל השם ית' שלח לך לדעתך ושיתן להם מקום לטעות וא"כ ודאי ידע רוע תבונתם ועצתם הרעה" (וראה לקמן סעיף ב). וצע"ג, דא"כ איך יתפרשו דברי רש"י „אותה שעה כשרים היו".

9) נמוקי מהרא"י (לבעל תרומת הדשן) על פרש"י כאן. הואיל משה (לבעל מטה משה) באר היטב על פרש"י כאן. ולהעיר מלשון הגו"א כאן „משנשלחו . . ואחר המינוי מיד". ועד"ז בנחלת יעקב (לקמן פסוק כו) „הליכתן מיד לאחר שנתבררו". ובמושב זקנים עה"ת שם „משנצטוו ללכת".

10) נמוקי מהרא"י שם. ע"ש ב„תרי גווני" שליחות. וראה גם הואיל משה (באר התורה) פרשתנו.

11) פרשתנו יג, יח ואילך. שם, טז. — וצ"ע, שהרי כ"ז הוא מדברי משה, ואם כוונתם לרעה למה מסר להם משה כל הסימנים הללו.

במ"ש „אותה שעה כשרים היו" היא רק לזמן קצר ביותר[12], משעת המינוי עד ש־„חזרו למשה למסור להם סימנים ב־ארץ"[13] [שבפשטות לא היתה שהיית זמן[14] בין התמנותם לדברי משה אליהם „עלו[15] זה בנגב וגו' וראיתם את הארץ וגו"].

ב) לפירושם הול"ל (לרש"י) „בעת התמנותם כשרים היו" וכיו"ב.

ג) ועיקר: אם „הרגיש משה שכוונתם לרעה" — מדוע עמד בבחירתו לשלוח מרגלים האלה ולא שלח אחרים תחתיהם שלא תהי' כוונתם רעה (שבודאי הי' זה בידו של משה)[16]?

[ומה שביארו במפרשים[17] (הטעם ש־משה התפלל על יהושע שינצל „מעצת המרגלים" אבל לא מנעו מלכת עמהם) כי סבר משה אולי יהושע וכלב יוכלו להחזירם ממחשבתם הרעה — אינו מ־יישב שאלה זו, דאיך יכנס בספק רעת כל בנ"י — מפני שאולי יצליחו יהושע וכלב להחזירם לטובה! — ובפרט שיכול לא לשלחם כל עיקר].

ב. לכאורה יש לשאול כעין שאלה זו על כללות ענין שילוח המרגלים, של־פרש"י, כבר בהתחלת הדבר ידע משה שאינו ענין רצוי ומ"מ לא נמנע מל־שלחם.

דהנה על הפסוק[18] „שלח לך אנשים" פרש"י „שלח לך — לדעתך, אני איני מצוה לך אם תרצה שלח, לפי שבאו ישראל ואמרו[19] נשלחה אנשים לפנינו . . אמר (הקב"ה) אני אמרתי להם שהיא (ארץ ישראל) טובה . . חייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוה". שמזה יוצא, דאף ש־משה שמע מפי הקב"ה שאין צורך ב־שילוח המרגלים — מ"מ, דעתו של משה („לדעתך") הסכימה לכך.

ומפורש הדבר עוד יותר בפרש"י לקמן בפ' דברים (עה"פ[20] „וייטב בעיני הדבר"), שהטעם שהסכים משה לשילוח המרגלים הוא רק משום שחשב „שמא תחזרו בכם כשתראו שאיני מעכב" (כה־משל שמביא שם מ„אדם האומר לחבירו מכור לי חמורך זה א"ל הן נותנו אתה לי לנסיון א"ל הן . . כיון שראה שאין מעכבו כלום אמר הלוקח בלבו בטוח הוא זה שלא אמצא בו מום מיד א"ל טול מעותיך ואיני מנסהו"), הרי להדיא, דאף

12) בפנים יפות כאן פי' „אותה שעה, היינו משקיעת החמה (אור לכ"ט סיון) עד צאת הכוכבים שהוא לערך שעה". ע"ש. אבל אינו לפי פשוטו כלל.

13) ולכאורה י"ל שכוונת רש"י ב„הליכתן בעצה רעה" היא להליכתם באי' גופא (שרק אז, בראותם חוזק הערים כו', נהפכו לרעה) — וא"צ לדחוק שנעשו רשעים מיד בתחילת הליכתם, קודם ראותם חוזק העם והערים.

14) שהרי בפשטות בחירת ושילוח המרגלים נעשו במשך יום אחד — כ"ט סיון (רש"י דברים א, ב) — כי הנסיעה מחצרות למדבר פארן היתה בכ"ח סיון (ראה בארוכה לקו"ש חי"ט ע' 1 הערה 6. וש"נ).

15) יג, יז ואילך.

16) ולומר שלא היו בכל בנ"י „כשרים" מהם — ה"ז א) דוחק הכי גדול ב) הי' עליו לבטל כל ענין השליחות, שהרי הי' רק מדעתו.

בפענח רזא שם (ועד"ז במושב זקנים בתי' הב') כ' „שהעם החזיקו עליו לשלוח כדכתיב במשנה תורה (דברים א, כב) ותקרבון אלי כולכם וגו'" (וראה לקמן ס"ב). אבל דוחק גדול לומר שמשה יסכים וישלח אנשים שכוונתם לרעה מפני שחזקו עליו!

17) דבק טוב (בהגהה) והואיל משה (באר היטב) שם.

18) יג, ב.

19) דברים א, כב.

20) א, כג.

שמשה הרגיש שלא היתה כוונת בנ"י ל־טובה (וכפי שניתן להבין גם מעצם אופן בקשת בנ"י, כפרש"י שם[19] שקרבו כולם „בערבוביא, ילדים דוחפין את הזקנים כו'") — מ"מ הסכים לבקשתם של ישראל (היפך רצונו — דמשה).

ומכיון שעכ"פ אנו רואים שעוד לפנ"ז לא נמנע מלשלחם (מאיזה טעם שיהי') אף שלא היתה כוונתם לטובה — א"כ שוב אין לשאול גם בנדו"ד למה לא עיכב שילוח המרגלים לאחרי ש„הרגיש משה שכוונתם לרעה".

אבל אאפ"ל כן — כי חילוק גדול ב־דבר:

בפירוש רש"י הנ"ל המדובר בבקשת בנ"י „נשלחה אנשים לפנינו", כי הם לא האמינו בטוב הארץ, ולכן לא הוטב ב־עיני השם כי „אני אמרתי להם שהיא טובה"; ובזה מובן הטעם שמשה הסכים לדבריהם, כי חשב שבראותם שאינו מ־פחד מלשלוח אנשים לראות את הארץ ה"ז גופא יוכיח לבנ"י שטובה הארץ, וב־מילא יחזרו בהם מרצונם זה.

וגם זה שהסכים משה לשלוח את ה־מרגלים אף לאחרי שראה שלא חזרו בהם בנ"י — אפשר להסביר, כי לכן בחר באנשים כשרים, „ראשי בני ישר־אל"[21] (וכלשון רש"י בפ' דברים[22] „מן הברורים שבכם, מן המסולתים שבכם"), שסמך עליהם שיראו את טוב הארץ וגם יביאו אתם מפרי הארץ[23], ועי"ז יתברר לבנ"י בראי' מוחשית[24] שאכן טובה ה־ארץ מאד מאד, ואדרבא יתחזק אצלם הרצון לעלות לארץ.

אבל את"ל שמשה הרגיש באנשים ש־בחר בהם עצמם ש„כוונתם לרעה", הרי אין כל מקום לשלחם — ומדוע לא השתדל לעכבם[25].

ולכן נ"ל ששני הדברים, „אותה שעה כשרים היו", ותפלת משה „י"ה יושיעך מעצת מרגלים" — מעיקרא אינם סותרים זל"ז, כדלקמן.

ג. ויובן זה בהקדים דיוק לשון רש"י[26] „י"ה יושיעך מעצת מרגלים", ועד"ז לקמן[27] גבי כלב מדייק רש"י ש־„נשתטח על קברי אבות שלא יהא ניסת לחבריו להיות בעצתם". דלכאורה הי' מתאים יותר להשתמש בלשון המתארת את חטאם — כמו „דבה", כמש"נ[28] „ויוצי־או דבת הארץ גו'" [וכלשון רש"י עצמו בתחלת הפרשה, „למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקתה על עסקי דבה כו'", וכן בהמשך הענין[29] „ל־הוציא דבה נתכוונו"], או „חטא המרג־לים"; ומדוע נקט רש"י לשון „עצה" דוקא[30]?

ויש לומר, שבדוקא נקט רש"י לשון זו, להדגיש, שאין כוונתו לומר שה' יושיעו מחטא המרגלים, כי עדיין ב־„אותה שעה כשרים היו" (ולא היו שיי־כים לחטא של „דבה"[31] וכו'), אלא רק

---

21) פרשתנו יג, ג ובפרש"י.

22) א, כג ד"ה ואקח.

23) פרשתנו יג, כ.

24) דאינה דומה שמיעה לראי' (ראה רש"י יתרו כ, יט). וראה רמב"ן ריש פרשתנו.

25) ראה הערה 16.

26) והוא מסוטה לד, ב.

27) יג, כב (מסוטה שם). ולהעיר מרש"י יד, כד „אני עמכם בעצה".

28) יג, לב. וכן לקמן יד, לו־לז.

29) יג, כג.

30) כן דייק גם בס' ערבי נחל (לבעהמ"ס לבושי שרד) ריש פרשתנו.

31) להעיר שגם „דבה" היא רק „לשון חינוך דברים . . וישנה לטובה" (רש"י פרשתנו יד, לו). וראה בארוכה לקו"ש חי"ח (ע' 145 ואילך), שעיקר חטא המרגלים הי' שעסקו ב„דבת הארץ" (גם כשלא היתה דבה רעה). ע"ש.

מ„עצת מרגלים", „עצה" סתם — לאו דוקא עצה רעה (שזה נתחדש רק אח"כ בעת הליכתם, „הליכתן בעצה רעה", כנ"ל ס"א מהמפרשים), ואדרבה, כיון ש־ב„אותה שעה כשרים היו", ודאי שזו היתה אצלם „עצה טובה" — ומ"מ התפלל משה על יהושע „י"ה יושיעך מעצת מרגלים", כי אף שכוונתם לטובה, מ"מ, עלולה „עצתם" להביא לידי טעות וכו' (כפי שאכן קרה בפועל), ולכן התפלל שינצל מזה.

ד. ביאור הענין:

בכל הפרשה כולה מתוארת שליחות המרגלים בלשון „תור" — „ויתורו את ארץ כנען"[32], „תור הארץ"[33], „תרים"[34] ו־כיו"ב, ולא נזכרה אף פעם אחת בפרש־תנו לשון „מרגלים" בקשר לשליחות זו[35] [ואין זה משום שיש חסרון ותוכן בלתי רצוי בשילוח מרגלים — שהרי מצינו (לקמן בפ' חוקת[36]) שגם אח"ז — משה עצמו שלח „לרגל את יעזר", וכן יהושע שלח מרגלים[37]].

ובטעם הדבר יש לומר:

החילוק בין שתי הלשונות — „לתור" או „לרגל"[38] — הוא[39]: „לתור" מתאר (בעיקר) רק פעולת החיפוש והראי'[40] בלבד, ובענייננו — ראיית הארץ ויושבי'; משא"כ לשון „ריגול" מורה על חקירה וחיפוש לשם כוונה נסתרה, כמו בריגול המסייע לכיבוש ארץ האויב [ע"ד ש־מצינו לעיל (בפ' מקץ[41]) בנוגע ליוסף ואחיו — „ויאמר אליהם (יוסף לאחיו) מרגלים אתם לראות את ערות הארץ באתם", ופרש"י „גלוי הארץ, מהיכן היא נוחה ליכבש"]; ובדרך כלל ענין הריגול קשור עם חכמת המרגל, שעל יסוד חקי־רותיו וחיפושיו אפשר לטכס עצה איך למלא משימה מסויימת (כיבוש ארץ האויב, וכיו"ב).

וזהו הטעם שבפרשתנו נאמרה רק לשון „לתור את ארץ כנען", וכיו"ב — כי כל ענין השליחות (בכוונת משה) הי' רק על המעשה, שיראו את הארץ ויושבי' ויספרו לבנ"י מה שראו (וכן להביא מפרי הארץ כדי להראות את ישראל מ־טוב הארץ), ותו לא מידי — אבל לא „לרגל את הארץ", להכניס עצמם בחי־פוש „עצות" ותחבולות בשביל כיבוש הארץ וכיו"ב[42].

ובזה יובן תוכנה של תפלת משה „י"ה יושיעך מעצת מרגלים":

אף שמשה הדגיש לאנשים שבחר

---

32) יג, ב. וכן שם, טז־יז. כא. לב. יד, ז. שם, לד. לו. לח.

33) יג, כה.

34) יד, ו.

35) ורק בפ' דברים (א, כד) נאמר „וירגלו אותה". וראה הערה 45.

36) כא, לב.

37) כמסופר בתחילת ספרו (הפטרת פרשתנו).

38) אף שלפעמים משמשים שניהם לכוונה אחת (ראה רש"י סוף פרשתנו (טו, לט). חוקת כא, א (בפי' האי). רש"י לנ"ך — שופטים א, כג) — מ"מ בפרטיות יש חילוק ביניהם, כבפנים.

39) בהבא לקמן ראה גם מלבי"ם כאן (באו"א קצת). ולהעיר מכלי יקר כאן (יג, ב), של"ה שבהערה 47 ועוד — ביאור ג' הלשונות „ויתורו", „ויחפרו", „וירגלו" — ע"ד הדרוש.

40) ראה ראב"ע ריש פרשתנו (יג, ב). ס' השרשים להרד"ק ערך תור. וראה פרש"י חוקת שם (בפי' הב') „התייר הגדול" (ולהעיר מפרש"י בהעלותך י', לג „לתקן להם מקום חניי'", ובת"א שם).

41) מב, ט.

42) ורק בנ"י רצו בכך, ולכן בקשו „ויחפרו לנו את הארץ גו' את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן (תחילה לכבוש)" — דברים א, כב (ובפרש"י). וראה בארוכה מלבי"ם כאן.

שמטרת השליחות היא רק „לתור את ארץ כנען"[43], הרי תיכף ומיד בהתאספם אצלו הרגיש שהנם רואים את עצמם (לא כ„תרים" בלבד, אלא) כ„מרגלים", והיינו, שמלבד המעשה בפועל (לילך ולראות את הארץ), עליהם לטכס עצות ולהסיק מסקנות (על יסוד הריגול) הנוגעות לכיבוש הארץ וכו'.

וע"ז התפלל משה „י"ה יושיעך מעצת מרגלים": אף שעדיין לא הי' בעצתם שום חטא, כי ב„אותה שעה כשרים היו", וכל כוונתם היתה רק לטכס עצות טובות איך לסייע בריגולם לכיבוש הארץ וכו'[44] — מ"מ, התפלל משה שלא יהי' ל־יהושע חלק ב„עצת מרגלים", אלא ישאר נאמן למטרת השליחות שהיתה אך ורק „לתור את ארץ כנען"[45], מבלי לערב בזה ענין של „נתינת עצות" וכו'[46], כי הנהגה של „עצת (מרגלים)" עלולה להביא לידי נפילה (כדלקמן סעיף ה).

[ועפ"ז יש לומר, שזו היתה גם כוונת כלב בתפלתו „שלא יהא ניסת לחבריו להיות בעצתם" — ולא כ' „בעצתם ה־רעה" (וכיו"ב) — די"ל שבעת ההיא עדיין לא נודע לכלב ש„הליכתן בעצה רעה", אבל התפלל שלא יהא ניסת לחבריו גם ב„עצה טובה" שלהם, כי הי' נאמן ל־שליחותו של משה, מבלי לנטות משהו מהמטרה, רק „לתור את הארץ", ולא להיות חבר ל„עצת (מרגלים)"].

אבל לאידך מובן, שלא הי' בזה טעם מספיק לבטל שליחותם, כי זה שראו עצמם ב„אותה שעה" (כשעדיין „כשרים היו") כ„מרגלים" אינו מכריח להביא לתוצאות בלתי רצויות, ואינו אלא חשש כו'.

ה. עפ"ז יבואר עוד ענין תמוה ב־פרשת מרגלים, שלכאורה לא מצינו ש־רש"י יפרשו:

כיצד יתכן, שאנשים מובחרים אלה, שמשה רבינו בעצמו בחר בם לשליחות זו (שמזה גופא מובן שהם היו המתאימים ביותר מכל בנ"י למלא שליחות זו) ייהפ־כו, מן הקצה אל הקצה[47], להיות חוטאים ומחטיאים, עד שמרדו בה' ואמרו „לא נוכל לעלות . . כי חזק הוא ממנו"[48] (וכפרש"י „כביכול כלפי מעלה אמרו")?

וע"פ הנ"ל י"ל שבדיוק לשון רש"י „עצת מרגלים" מרומז השורש והסיבה שהביאום לירידה אחר ירידה, ועד ל־מרידה בה':

הלשון „עצה" מורה על הצורך בחי־פוש ומציאת תחבולה, דבר מסויים מתוך כוונה נסתרה ונעלמה (שלא תוודע להמנגד בזה וכיו"ב). והוא הדבר בהענין ד„עצת מרגלים": ענין הריגול דורש „עצה" ותחבולה, מרגלים צריכים לטכס עצות ותחבולות איך להערים ולהסתיר

---

43) יג, יז.

44) שזהו ענין טוב. וכנ"ל שגם משה שלח „לרגל את יעזר". וכן יהושע שלח מרגלים. וראה באורוכה רמב"ן ריש פרשתנו.

45) עפ"ז מובנת הדגשת (יתור) לשון הכתוב לקמן (יד, ו) „ויהושע . . וכלב . . מן התרים את ה־ארץ קרעו בגדיהם", שהם רק תרו את הארץ (משא"כ השאר, שהם גם ריגלו אותה, כמ"ש בדברים שם (א, כד)).

46) להעיר מעקידה פרשתנו (הובא בשל"ה פרשתנו — שנד, ב) ש„הגדילו רשע . . שהוציאו עצמם מכלל מרגלים ונכנסו בכלל יועצים". ע"ש באורך. ועד"ז במנחה בלולה פרשתנו (יג, כח).

47) וראה ביאור השתלשלות ירידת המרגלים ע"ד הדרוש — של"ה פרשתנו. ועוד. וע"ד החסידות — ראה לקו"ת פרשתנו ד"ה שלח וד"ה ויאמרו. ועוד.

48) יג, לא.

את מטרת בואם, שבאופן זה יצליחו ל־בצע את מטרתם מבלי שיוודע לזה ש־יכול למנעה [ע"ד שמצינו לעיל בנוגע ליוסף ואחיו — „ויאמר[49] אליהם (יוסף לאחיו) מרגלים אתם לראות את ערות הארץ באתם ויאמרו אליו לא אדוני ו־עבדיך באו לשבר אוכל", היינו, שלדב־רי יוסף העלימו את המטרה האמיתית שבגללה באו למצרים („לראות את ערות הארץ") באמרם שבאו „לשבר אוכל"].

ונמצא, שענין הריגול כשלעצמו דו־רש הנהגה של ערמה והסתרת האמת, ו־רק ע"ז יכולים להצליח בביצוע ה־ריגול.

וזהו הטעם לזה שמשה רצה ששליחו־תם תהי' מוגבלת רק לחלק המעשה, „לתור את ארץ כנען", מבלי שייעשו „מרגלים", יכנסו בעצות ותחבולות של ערמה והסתרת האמת, ועד שעלולה ל־הרחיקם ממדת האמת וכו'. ואפילו כש־כוונתו לכתחילה היא לשם מטרה טובה, לחשוב מחשבות ותחבולות של „עצה טובה" [ולפעמים מוכרחים לשלוח מרג־לים, כי בלאה"כ אא"פ (ע"פ טבע) לנצח האויב, שלכן, כנ"ל, שלח משה לרגל את יעזר] — מ"מ, סו"ס הרי מדת הערמומיות (והסתרת האמת) יכולה להוריד את ה־אדם מדחי אל דחי, ודרושה זהירות יתי־רה שלא יכשל כו'[50].

ולכן, לאחרי שהרגיש משה שהאנשים ההם מחזיקים את עצמם ל„מרגלים" — התפלל (תיכף) על יהושע (תלמידו[51]), „י"ה יושיעך מעצת מרגלים" — שלא יהי' לו חלק בעצתם (גם אם היא „עצה טובה"), כדי שלא תהי' לו שום שייכות ל„עצת מרגלים"[52].

ו. ויש להמתיק הענין ע"פ המבואר בחז"ל, שמדתו של משה היא מדת האמת — „ואמת זה משה"[53] (שלכן ניתנה תורה על ידו, כי זהו ענינה של תורה — „תורת אמת"[54]). ולכן, כדי להיות שלוחו של משה — שלוחו של אדם כמותו, „כמותו דהמשלח ממש"[55] — א"א שתהי' אצל ה־שליח שום נטי' ממדת האמת.

וזהו ששליחותו של משה היתה רק „לתור את הארץ" ולא „לרגל אותה" — כי בענין עיקרי זה, שליחות בשייכות לכניסה לארץ, הי' צ"ל כח המשלח (כחו של משה) באופן גלוי[56],

ועי"ז שהשלוחים נטו מקו שליחותם והחזיקו את עצמם למרגלים, נתבטל בהם כח המשלח — כי נוסף על ביטול השליחות מצד השינוי, דעי"ז ששליח משנה את שליחותו (בענין עיקרי) בטלה

---

49) מקץ מב, ט'.

50) ע"ד מ"ש בשו"ע אדה"ז (או"ח מהד"ק ס"א ס"ג, מב"ר לטאו"ח שם) לענין מדת העזות — ד„הוי עז כנמר" — שצ"ל זהירות „שלא יקנה קנין בנפשו להיות עז פנים אפילו שלא במקום עבודתו ית'". וראה הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים (קה"ת) ע' יא.

51) ראה מושב זקנים, גו"א ועוד על פרש"י כאן.

52) כי בנדו"ד לא הי' צורך ב„מרגלים", וגם הענין ד„לתור את הארץ" הי' רק מפני שבנ"י לא האמינו שאכן טובה הארץ (כנ"ל סעיף ב).

53) תהלים פה, יא. שמו"ר פ"ה, י'. וראה סנהדרין קיא, סע"א.

54) כמחז"ל „משה (אמת) ותורתו אמת" (ב"ב עד, א. סנה' ק', סע"א ואילך. תנחומא קרח יא). וראה לקו"ש חכ"ו ע' 4 ואילך.

55) ל' אדה"ז בלקו"ת ויקרא (א, ג). וראה בארוכה לקמן ע' 114 ואילך.

56) משא"כ בהשליחות „לרגל את יעזר", שלא היו צריכים לכחו של משה (באופן גלוי) כו'. וראה הערה 59.

השליחות[57] – הרי כאן, נפסלו בעצם מלהיות שלוחי משה, כי א"א שהם יהיו „כמותו" דמשה[58], שמדתו מדת האמת[59].

ורק יהושע וכלב שלא נתפתו ל„עצת מרגלים" נשארו שלוחי משה*[59], וזה גופא שמרם שלא נטו מהכוונה ומטרת שליחותם, ואמרו „טובה הארץ מאד מאד . . אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם . . אל תיראום"[60], ומשום כך זכו ליכנס לארץ, ועד ש„חיו מן האנשים ההם" – ש„נטלו חלקם של מרגלים בארץ וקמו תחתיהם לחיים"[61].

(משיחת ש"פ שלח תשמ"ה)

57) רמב"ם הל' שלוחין ושותפין פ"א ה"ב ואילך. שו"ע חו"מ סקפ"ב ס"ב ואילך.

58) ולהעיר מגו"א כאן (יג, ג) דזה שנעשו רשעים הי' להיותם „שלוחיהם של רשעים . . ונעשו כמו המשלחים". ועד"ז באוה"ח ריש פרשתנו.

59) וי"ל שזהו הפירוש (הפנימי) בפרש"י חוקת (כא, לב) „וישלח משה לרגל את יעזר – המרגלים לכדוה, אמרו לא נעשה כראשונים בטוחים אנו בכח תפלתו של משה להלחם", דכיון שהיו בטוחים „בכח תפלתו של משה", שכחו של משה הי' אצלם בגלוי, לא הסתירו א"ע כמרגלים אלא לחמו בגלוי.

וי"ל ע"ד הרמז, שלכן לא העתיק רש"י בהד"ה תיבת „וילכדו" (שלכאורה זוהי הראי' שהם לכדוה) – כי עצם הענין שהיו שלוחי משה הביא לכך שלא הסתירו עצמם אלא לחמו ולכדוה.

*59) להעיר מרש"י יד, כד „ובלבו הי' לומר האמת".

60) פרשתנו יד, ז-ט.

61) שם, לח ובפרש"י.